

I

STORIA

*celor „cinci nemulțumiri”
devenite invenții*

S-ar fi părut că toată această istorie, cel puțin la prima vedere, a început de la tombac, aliaj despre care, mărturisesc, multă vreme nici n-am știut că există, și cu atât mai puțin că e singurul care permite aderența emailului și implicit fabricarea insignelor. Fiind totuși vorba de insigne — și prima insignă păstrându-ni-se în amintire asemenea unei prime iubiri —, am încercat să fiu concesiv și să acord fiecărei descripții și precizări tehnice, privind sau nu tombacul, accepția unei anumite confidențe... general-umane.

Ei bine, acest tombac, și mai ales demodatul sistem de utilizare a tombacului par să-l fi nemulțumit cândva atât de profund pe Ion Pietraru, eroul acestei istorii, încît, prin absurd, dacă n-ar fi descoperit soluția tehnică, inovatoare, și-ar fi înaintat probabil demisia „...din postul de om care se respectă”.

Au mai urmat apoi, după cum mărturisește infanteristul de altădată, Pietraru, „alte patru decisive atacuri cu baioneta la armă” împotriva unor învechite și anacronice procedee tehnologice „care-și trăiseră traiul, dar de murit nu mureau”.

Ultimul atac, încheiat „cu o retragere rușinoasă a inamicului”, a fost apreciat... pe întregul front tehnic — inclusiv de „Oficiul de invenții și inovații” — ca un nou procedeu de fabricare a cuzineților pentru motoarele de autocamioane și tractoare.

Sînt obligat să introduc, însă, un anumit corectiv, deoarece — după cum poate să ne confirme același „Oficiu” — Ion Pietraru n-a întrerupt „ostilitățile”, ultima invenție tinzînd să devină astfel penultima.

Ajungînd la acest punct de răscruce al discuției noastre, m-am simțit obligat să intervin :

— Tovarășe Pietraru, la începutul începuturilor n-a fost nici un... tombac, ci tocmai această nemulțumire și ură declarată a dumitale față de tot ce-i vechi, demodat, anacronic, implicînd organic o permanentă căutare a noului...

*Insemnări despre un nou
„general uman” (III)*

- Cum să nu-l cauți, tovarășe? Noul te cheamă, nu te lasă în pace...
- ...și un neobosit efort creator...
- N-avem nici timp să obosim!
- ...și un neîntrerupt mers spre mai bine!...
- Păi, nu la mai bine vrem și noi să ajungem?

***

S-a născut Ion Pietraru, undeva prin nordul Moldovei, și după afirmațiile unor rude „dreptcredincioase“ (comuna Sucevița, 12/5.1960), „n-au vrut a-i hărăzi ursitoarele nici avere, nici nume, nici noroc peste măsură...“ Drept pentru care a și fost primit cu multă greutate — la vreo câțiva ani după primul război „cînd mai trăia lumea în mare nevoie“ — într-un fel de școală de arte și meserii, care, după mărturiile celor ce au ispășit-o, „nu te învăța mare lucru, că nici învățătura dacă-i multă... nu prinde bine omului sărac“.

Odată cu trecerea anilor, „că trec anii nici nu știi cînd“, a ajuns și Ion Pietraru, muncitor matrișier într-o fabrică de lingă Sibiu, om, cum ar fi, la casa lui, cu nevastă, copii și necazuri, încheindu-și într-un fel prima jumătate a vieții și așteptînd după fireasca rînduială, să înceapă a doua și ultima. (Există în acest sens, de altfel, și o anumită „filozofie“, după care trăiește omul două jumătăți, dar de bizuit, se poate bizui numai pe prima, pentru că... „prima-i frumoasă!“)

Și totuși, acest Ion Pietraru, în cea de a doua jumătate a vieții, mai exact în ultimii 12 ani, a devenit director al unei mari întreprinderi bucureștene și autorul a cinci mari invenții și nenumărate inovații, rezolvînd importante probleme tehnice și aducînd țării economii de milioane de lei.

Cele două etape biografice, absolut distincte, și mai ales nu întîmplătoare afirmare a lui Ion Pietraru pe toate planurile, abia în ultimii ani, exclud de la sine ipoteza, vînturată... și nu fără vînt și nu fără o anumită tendențiozitate, că un astfel de om, deosebit de înzestrat, ar fi răzbătut în toate timpurile.

Nu, n-ar fi răzbătut! Ar fi fost exploatat doar de două ori mai intens (cum s-a și întîmplat), i s-ar fi propus să devină „maistrul patronului“ (ceea ce era firesc să refuze) și i s-ar fi ascuns cu grijă toate meritele, pentru că simpla afirmare a acestor merite ar fi atentat pe atunci la așa-numita „ordine publică“, incitînd, dacă nu la altceva, la mărirea salariilor și la sistarea concedierilor.

Nemulțumirea sa conștientă — față de „ordinea publică“ a acelor ani, pentru că din anii aceia a și început istoria nemulțumirii lui Ion Pietraru — îl putea conduce doar la *marea descoperire* (există, se pare, un raport precis între nemulțumire și descoperiri) a necesității luptei organizate împotriva exploatării.

Și era, dimpotrivă, firesc, ca după naționalizare, în condițiile muncii eliberate, forța vitală a vechii nemulțumiri să devină energie creatoare, să genereze pasiuni, să tindă neconținut spre *mai bine*, acest *mai bine* devenind, în limitele unei elementare operații matematice, raportul dintre mîine și azi.

***

Pe așa-numitul „drum al vieții“ (care se pare că și în teatru își caută în prezent reprezentarea scenică), pasiunea creatoare a lui Ion Pietraru s-a întîlnit, la diferite rîspîntii, cu căutările născute din aceeași pasiune ale lui Nicolae Turceanu, Alexandru Liviu, Petre Marcov, Ion Bodean, sau Stan Zaharia (nici un nume nefiind inventat și putînd, dinlăuntru aceluiași colectiv, să menționez și — pe planul aportului lor creator — să justific menționarea a cel puțin încă 10 sau chiar 20 de muncitori, tehnicieni, ingineri).

Căutările lui Ion Pietraru, izolate și netrezind interesul și înțelegerea celor din jur, ar fi putut rămîne simple căutări. Reunite însă sub același „vrem“,

„trebuie“ și „nu se poate să nu reușim!“; ele au căpătat forța care, prin ea însăși, le-a asigurat succesul, confirmarea, utilitatea.

***

Marile nemulțumiri și căutări creatoare ale lui Ion Pietraru, spontane sau deliberate, planul afectiv și cel rațional nu o dată interferindu-se, trebuie înțelese, în primul rînd, ca o reacție firească, legitimă, a omului de azi, împotriva a tot ce e vechi, înapoiat, conservator. O reacție profund partinică, nu numai recunoscînd existența noului, ci militînd pentru continua afirmare a acestui nou în procesul muncii, în morală, în viață. O reacție a spiritului contemporan, împotriva spiritului vechi și nu numai a vechiului declarat, ci și a noului care a încetat să mai fie nou, a binelui care are toate condițiile să devină mai bine. O reacție, mai ales, mereu și profund diferită: față de tine însuși — cea mai severă exigență; față de cel apropiat — înțelegere critică, tovărășească; față de oscilant — cît nu e totul pierdut, efortul complex al recîștigării; față de dușman — ură declarată, dispref.

În esență, pasiunile, și nemulțumirile, și aspirațiile lui Ion Pietraru semnifică însă o atitudine și o poziție consecvent critică și autocritică față de muncă, față de om, față de viață, de pe pozițiile noului, ale viitorului, ale socialismului.

Și n-ar fi ajuns Ion Pietraru la această înțelegere majoră a existenței sale și n-ar fi fost nici pasiunea creatoare a lui Turceanu, Bodean sau Zaharia, dacă n-ar fi fost spiritul viu, combativ, militant — de neînțeles în afara partinității —, care a dat viață, sens, strălucire, construcției noastre noi, socialiste. De aceea, azi, cînd obiectivele planului de șase ani configurează la orizontul lui 1965, profilul noului și al zilei de mîine, 18 milioane de militanți pentru nou, pentru mîine, pentru mai bine, se angajează să-i dea viață din însăși viața lor.

***

Ar fi fost cu totul de neînțeles și mult sărăcită viața lui Ion Pietraru dacă aspirațiile i s-ar fi rezumat doar la descoperirea noului, în cîmpul și procesul muncii, în viața „din jur“, în lumea „din afară“. Din fericire, însă, aspirațiile lui vizează în egală măsură viața lui intimă, familială, aici desfășurîndu-se, la fel de intens, același vast proces de construcție socialistă, existînd și aici „directive“, și un „plan de stat“, și mari responsabilități. Și e vorba poate, în primul rînd, de acea responsabilitate a familiei și a vieții „de-acasă“, în creșterea unei noi generații, și care implică transmiterea mîndriei de a fi „neam de Pietrar“ și mai ales transmiterea acelei pasiuni creatoare, ștafetă din generație în generație, în afara căreia viața ar deveni cenușie, plicticoasă, inutilă. Și mai e vorba de acea contribuție a familiei la educarea unei generații refractare spiritului mic-burghez, moralei compromisurilor, prejudecăților, capitulărilor și existenței minore, superficiale, deci inexistenței.

De altfel, nu cu mulți ani în urmă, chiar și în familia lui Ion Pietraru s-a dovedit a fi necesară o anumită intervenție salutară în privința educării copiilor. Și a existat fără îndoială, la baza acestei intervenții, o puternică frămîntare interioară. Și-i bine că a existat. Pentru că astăzi, Ion Pietraru se poate mîndri cu felul de a fi al fiului său, muncitor de înaltă calificare — și elev într-a 10-a serală — care aduce în casă, lunar, 800 lei: „Și-i bine să aducă, să știe cum se cîștigă banii și să nu se învețe la răsfaț“.

Iar fata, pentru că are și o fată, „să se uite și ea cum trăim noi, și cum ne înțelegem, că-s familist de o viață întreagă; și să se uite bine, pentru că-i vine și ei rîndul ca mîine să-și învețe copiii să trăiască... Că-s mare lucru, copiii! Și mai ales, mare lucru... să știe să trăiască!“

Aspirațiile lui Ion Pietraru, în cea mai largă accepție sintetizând pasiuni și nemulțumiri creatoare, se întrepătrund. Și-ar fi aproape cu neputință de stabilit o ierarhie, o scară valorică între reacțiile complexe pe care i le pot provoca, de la caz la caz, o situație tehnică devenită intolerabilă, o atitudine descoperită în timp ca fiind lipsită de principialitate, sau comportarea huliganică a vreunui nepot, „pentru că cine n-are nepoți?”

Și-n măsura în care cred că-l cunosc, pot să mai spun că pentru Ion Pietraru nu există aspirații sau nemulțumiri pe categorii, pe resoarte, pe specialități. Toate îl determină la un moment dat să acționeze, să caute și să descopere cele mai potrivite soluții, să nu se împace cu aparența rezolvării, cea mai gravă nerezolvare.

Înainte de a ne despărți, reușesc să mai aflu de la Ion Pietraru că ar trebui scrisă o carte despre „teoria și practica vieții de fiecare zi”. Și pentru că nu-i înțeleg încă ideea, îmi mărturisește:

— Îmi vine mai ușor uneori să lupt împotriva consumului exagerat de tombac sau oțel aliat decît împotriva unor... „urîți” și „vai de ei”, care mai lucrează pentru bani și numai pentru bani, care mai fac pe „dreptcredincioșii” și numai eu știu ce-i în sufletul lor, și care mai trec prin viață bătăcindu-se de-ți vine să-i judeci după legea cea veche.

— Și-i reeduci, nea Pietraru, sau îi lași tot așa.. „urîți” și „vai de ei”?

— Îi trec prin foc, tovarășe!

Și intuiesc pe neașteptate că „focul” lui Ion Pietraru nu poate fi decît marea sa dragoste, fierbinte și răscolitoare, față de tot ce e nou, de tot ce-i viu, de tot ce-i adevărat, în esență partinitate.

— S-ar putea stinge vreodată acest foc?

— Să se stingă? Focul? — și ride. — Sînt pe post de om care, vezi dumneata, se respectă.

***

În numele unei curajoase infirmări a tot ce fusese viața lui în trecut, pentru că o privea de-acum retrospectiv, „de pe poziția secolului”, Eremia Săraru ajunsese la hotărîrea „să trăiască altfel”. Și aceeași atitudine consecvent critică față de azi, de pe pozițiile — de ce n-am repeta-o? — unui fascinant mîine pe care trebuie să-l elaborăm în retortele minților, și inimilor, și minților noastre, a determinat și apariția „marilor pasiuni hunedorene”.

Și am cunoscut fete iubind pentru că aflaseră în prietenii lor acel ceva pe care nu-l puteau defini, dar care nu era decît trăsătura distinctivă a unei mari pasiuni și nemulțumiri creatoare și care le conferea celor iubiți — cum spuneau ele — „frumusețea lăuntrică”.

Și am văzut desfăcîndu-se familii pentru că un „el” sau o „ea” — nu s-au putut numi de fapt niciodată soț și soție — au trăit searbăd, inutil, mulțumindu-se și aspirînd doar la platitudinea unui tîhnit „oricum”.

Și am admirat creatori de artă care-și revizuiu într-o bună zi întreaga lor creație, de pe pozițiile unei noi exigențe și ale unei principialități de esență partinică.

Și am întîlnit oameni, din ce în ce mai mulți, pentru care nemulțumirea, ura față de vechi, în numele noului, le devenise organică, instinctivă, un al șaselea simț.

Și am înțeles mai ales forța partidului, care nu tolerează, din principiu, automulțumirea; și m-am bucurat cînd, prinși în focul celei mai necruțătoare critici — opinia colectivă —, „mulțumiții de sine” ajungeau să-și înțeleagă greșeala și să-și reamintească pentru totdeauna că a fi membru de partid implică în primul rînd o luptă fără preget pentru victoria noului.

„Cele cinci mari nemulțumiri“ ale lui Ion Pietraru, devenite invenții, pot inspira și determina, de la caz la caz (complicatul lor proces de reflectare pe plan artistic nefiind independent de talentul autorilor), apariția unei interesante lucrări literare sau... simpla apariție a unor însemnări tinzând la afirmarea — în măsura în care și viața îl afirmă — a unui nou „general-uman“.

În ansamblul lor însă, aspirațiile milioanelor de Pietrari — în esență, lupta pentru nou și victoria acestuia —, ne oferă materialul de viață cel mai stringent contemporan. Și e firesc ca tocmai aceste aspirații, specifice epocii, să ne inspire — în spiritul epocii — și acele conflicte dramatice în stare să aprindă pasiuni, să ciocnească caractere, să dezlănțuie energii, să înaripeze idei, și... să regretăm, de pe poziția spectatorului, ultima cădere a cortinei.

În fond, dacă există legi, vorbesc de cele nescrise, care să proclame supremația noului, a unui nou cucerit prin luptă, să transforme în eroi ai muncii socialiste pe marii pasionați, pe amintiții Pietrari, de ce n-ar exista o asemenea lege și în teatru? Ar fi o lege, e drept de două ori dramatică (o dată și pentru autor), dar ar contribui poate în cel mai autentic spirit contemporan... la afirmarea contemporaneității, cum ar spune Pietraru, pe „întreg frontul“, dramaturgia aflându-se și ea în prima linie.

***

Eremia Săraru, care nu s-a gândit niciodată la menirea teatrului și la tot ceea ce subînțelegem prin mesaj, era de părere că „trebuie să trăim altfel, pentru că ne obligă secolul“. Și poate acesta era mesajul.

La rîndul lor, N. K., Gherghea sau Coman sînt și acum gata să se întrebe: „Ce s-ar face fetele, de n-ar fi iubirile?“ Și aceasta, pentru că în lumea reală a „marilor pasiuni hunedorene“, contemporaneitatea activă, pasiunea muncii creatoare nu sînt numai o trăsătură teoretică a eroului de tip nou, ci o condiție a existenței sale. În afara lor, n-ar mai fi! Și poate aceasta ar trebui să devină și o trăsătură a eroilor dramaticei.

Iar Ion Pietraru, cu ale lui cinci invenții, „de pe postul de om care, vezi dumneata, se respectă“ și care „n-are timp să obosească“, ar fi preferat poate în locul unei intervenții în discuție, un nou „conflict“... cu tombacul. Pentru că numai pornind de la tombac — nemulțumire reală, dramatică —, ajungem probabil la descoperiri, și poate la descoperirea mult căutatelor sau mult discutatelor conflicte ale zilei de azi.

Și ar fi reieșit poate că declanșînd adevărate pasiuni — și în primul rînd pasiunea creației —, fiind prin natura lor o condiție a contemporaneității active, a partinității, contribuind final la acel „să trăim altfel, cum ne obligă secolul“, „cele cinci nemulțumiri“ ale lui Ion Pietraru, devenite invenții, confirmă o dată în plus apariția unui nou „general-uman“. A unui general-uman pentru care pasiunile, și căutățile, și nemulțumirile fiecăruia dintre noi reușesc să pledeze mai convingător decît poate ar fi vrut și nu totdeauna au reușit, aceste însemnări.

